

Tanszékvezetői Beszámoló

2018-2020

Dr. Dobszay Gergely

Épületszerkeztani Tanszék

Az elmúlt 3 éves vezetői időszakomban a tanszékvezetői pályázatomban leírt célokat igyekeztem megvalósítani. Azonban két jelentős esemény alaposan átírta az eredeti elképzeléseket: előbb betegség miatt a 2019-es év nagy részében a tanszékvezetéssel járó feladatokat Dr. Takács Lajos tanszékvezető-helyettes látta el, majd a 2020 márciustól a mai napig tartó rendkívüli járványhelyzet befolyásolta kedvezőtlenül a tanszék életét.

Oktatási kérdések:

A ciklus elején létrehoztuk az „Épszerk Műhely”-t, az épületszerkeztan iránt érdeklődő hallgatók és oktatók szellemi közösségét és találkozási helyét. A hallgatók megszólításával, az új fakultatív tantárgyak valamint az MSC Épszerk Specializáció beindításával a tehetséggondozás és az utánpótlás-nevelés útjára léptünk. A korábbi Műhely-tagok közül ma már öt fiatal vesz részt az oktatásunkban, egy pedig már kollégaként erősíti a tanszékét.

Folytattuk a tananyagok, oktatási módszerek és számonkérések fejlesztését, racionalizálását. Lerövidítettük és egységesítettük a ZH-k és vizsgák/szigorlatok kiméretét, formáját. Jelentősen fejlesztettük, korszerűsítettük több tantárgyunk, pl. az Épszerk 3., 6., 7 tantárgyak anyagait, tematikáját, valamint új alapokra helyeztük a zárószigorlatot. A hallgatók által megoldandó feladatokat több helyütt kortárs építészeti alkotásokra cseréltük. Úgy gondoljuk, hogy az épületszerkeztani képzés végső célja nem kész megoldások betanulása, hanem az épületszerkezetek működési folyamatainak megértése, és a dönteni tudás képessége. Az épületszerkezeti tervezés kooperatív jellegének megfelelően általánossá tettük a team-munka, az együttműködés, az egymás iránti felelősségvállalás gyakorlatát. Véleményünk szerint az épületszerkeztan egy összekötő kapocs az építészeti gondolatok és a műszaki megoldások között, interfész az építészet és a mérnöki tudományok között. Talán pont ez az összekötő-integráló szerep az épületszerkeztan maga, a cél, ahova a képzés során a majdani tervezési jogosultsággal rendelkező építészmérnököknek el kellene jutnia.

A járvány kitörésekor jó döntésekkel, gyorsan sikerült átállnunk a távoktatásra, a digitális eszközökre: egyetlen óránk sem maradt el, és a hatékonyságot még növelni is tudtuk. Jelentős anyagi áldozattal elektronikus rajztáblákat, mikrofonokat, fejhallgatókat vettünk, bevezettük a klasszikus szerkesztő gyakorlataink központosított, interaktív, „multifunkcionális” változatát, videón rögzített előadásainkat és gyakorlatainkat a hallgatók az egész félév során bármikor utólag is megtekinthették. Kikísérleteztük az egyéni és csoportos távkonzultációnak azt a módját, amely leginkább képes helyettesíteni a jelenléti oktatás skiccpauzos módszereit. A digitális technika lehetővé tette az egyoktató tankörök bevezetését, az érdeklődőbb hallgatók számára külön ún. motivációs tanköröket indítottunk.

A digitális átállás rámutatott két döntő tényezőre. Az egyik a gyakorlati tervezési feladataink jelentősége, elhagyhatatlansága, mint a megtanulható tudáson túli képességek megszerzésének és az egyéni motiválásnak az útja. A „tanulom és csinálom” egyidejűsége eredményezi azt az intenzív fejlődést a műszaki területen is, amely a képzésünk nemzetközi

viszonylatban is párját ritkító értéke. A másik felismerés a közösségek szerepe, mely a távoktatás során óhatatlanul sérül, amelynek húzó erejét hiányoljuk minden szinten és formában, amiért a távoktatást az építészmérnöki képzésben szükségmegoldásnak tartjuk.

A számonkéréseket az új helyzetre való tekintettel „open book” szemlélettel készítettük elő, tehát a gondolkodást, a koncipiálást helyeztük előtérbe az anyag lexikális visszakérdezése helyett, emellett megoldottuk a nagy variációs számú, hallgatóra szabott egyedi feladatok kiadását. Tekintettel voltunk a hallgatók nehézségeire: ahol lehetett, ott a vizsgákat megajánlott jegyekkel helyettesítettük, a technikai nehézségeket plusz alkalmak biztosításával, ahol lehetséges volt, ott a limitek eltörlésével enyhítettük.

Sokat dolgoztunk a tanszéken belüli rendezettség, átláthatóság érdekében a megjelenési felületeink fejlesztésén, a kommunikáción, a hallgatók információkkal való ellátottságán, anyagaink könnyű megtalálhatóságán. Számtalan egyeztetést folytattunk a HK képviselőivel, amelyek jó hangulatúak, konstruktívak voltak. Új elektronikus eredményközlő rendszert fejlesztettünk, amelyen keresztül minden részeredmény azonnal elérhető, ellenőrizhető.

Tanszéki helyzet:

A tanszék személyi állományát tekintve erőteljes generációváltás van folyamatban, erős a fluktuáció. Ebben az időszakban ment nyugdíjba 4 fő tapasztalt, rutinos oktató, köztük 2 docens. Egyéb okokból távozott további 4 kolléga. Ennek ellenére a tanszék a 10-5-1-es szabálynak megfelel. Létszámunk (a részállásokat 8 órára számítva) jelenleg 16,5 fő. Ebből oktató-kutatói státusz 10 fő, mérnök-tanár státusz 5 fő, tanszéki mérnök: 1,5 fő. A tudományos fokozatok száma jelenleg 6, továbbá Széchenyi-díjas 1 fő, doktorandusz egy fő. A korfa nem egyenletes, a vezető oktatói generáció hiányossága a 2000-es években történt elvándorlással magyarázható, az akkori erős piaci hatás következtében. A képzésünk most még erősen támaszkodik a nyugdíjas-korú kollégákra, és bár megindult a fiatalítás, egy hosszú elmaradás következményeit nem lehet egyik napról a másikra rendbe tenni. Az egyetemi életpálya nem elég vonzó. Az épületszerkezettan nem lehet meg a valódi szakmai tapasztalat, a szakmával való együtt lélegzés nélkül, és ezt kevesen tudják a tudományos elvárásokkal összeegyeztetni. Konceptióm az erőteljes fiatalítás, az alulról építkezés volt, ennek eredményei már részben látszanak. Ezt vágják többek között ketté az elmúlt két év váratlan eseményei; az egészséges állománytábla kialakulása évekbe fog telni.

Igyekeztem a kollégáim felé egy élhető modellt kínálni, az eltérő képességektől és adottságoktól függő egyéni életpályák lehetőségét, az egyénre szabott félévenkénti feladatmeghatározások rendszere által. Törekedtünk a járványhelyzetből adódó nehézségek emberséges kezelésére. Lépéseket tettünk a tanszéken belüli eltérő terhelések kiegyenlítése érdekében, amelyet az ebben a félévben tesztüzemben bevezetendő tanszéki teljesítményméréssel is megerősítünk. Meg kell említeni azt bérfeszültséget, amely a jó szakembereink piaci megbecsülése és az egyetemi életpálya anyagi lehetőségei között fennáll, és a szakmai tevékenységünk egyetemi elismerésének hiányát. A nehézségek ellenére érezhető az épszerkkel való foglalkozás sajátos varázsa, közösség-formáló ereje.

Nagy hangsúlyt fektettünk a Tanszék publikációs teljesítményének fokozására. Az időszakban megjelent több mint 40 publikációból külföldön megjelent Scopus vagy Web of Science

minősítésű 3 db, hazai megjelenésű Scopus minősítésű 19 darab, további tudományos ismeretterjesztő: 15 darab, valamint 3 országos jelentőségű irányelv vagy segédlet. Ezen túl számos külföldi és hazai konferencia-kiadványban történő megjelenés született. A tanszéki publikációk független nemzetközi idézettsége 54-re nőtt. Ezeken felül a kollégáim épületszerkezeti szaktervezői vagy szakértői részvételével épült országos jelentőségű építészeti alkotásokról még számos további cikk, bemutatás, recenzió jelent meg.

A tanszék társadalmi szerepvállalása tovább erősödött. Az évi rendszerességű Épületszerkezettani Konferenciánk látogatottsága alkalmanként 300 fő fölött van. Ezen kívül évente 15-20 hazai külső szakmai konferencia levezető elnökét, fő szervezőjét, vezérelőadóját adjuk. Folyamatos, erőteljes igény mutatkozik arra, hogy a tapasztalatainkat ne csak az egyetem falai között, hanem a szakmagyakorlók részére is átadjuk.

Tanszékünk 150 éves évfordulóját nagyszabású kiállítással és konferenciával ünnepeltük, a megnyitó beszédet Finta József építész, akadémikus mondta, előadott többek között Turányi Gábor, Demeter Nóra, Tima Zoltán és mások, az ünnepségen több mint 400-an vettek részt.

Az elmúlt időszak egyik legfontosabb eseménye volt, nemcsak a tanszékünk, karunk, hanem az egész épületszerkezeti szakterület számára, hogy Horváth Sándor és Pataky Rita kollégánkat Széchenyi-díjjal tüntették ki. Ezt az egyetemen kívüli legkiválóbb építészek kezdeményezték, és kifejezetten az épületszerkezeti szaktervezői életpályájuk kapcsán nyerték el. Az adható legmagasabb állami kitüntetés a magas színvonalú épületszerkezeti tervezői tevékenységet a legkiválóbb tudományos eredmények és művészi életpályák rangjára emelte. A szaktervezői tevékenység az épületszerkezeti képzés bázisa, hitelessége. Jelenleg súlyos feszültség van az egyetemi képzés során tőlünk elvárt kompetenciák, az oktatóinkkal szemben támasztott igények és az ennek feltételét jelentő szakmai munka elismerése között. Itt lenne az ideje annak, hogy a műszaki alkotásokkal szerzhető doktori fokozat lehetőségét a BME naprakész, életszerű szabályzattal biztosítsa.

A tanszék anyagi helyzete mindvégig stabil volt, ebben a szigorú, takarékos gazdálkodás mellett a kemény munkával betermelt külső bevételek is komoly szerepet játszottak. Teljesen megújítottuk és újraindítottuk az Épületszigetelő szakmérnöki képzést, továbbá folyamatos népszerűségnek örvend a Tűzvédelmi szakmérnöki képzés. További bevételt jelentettek a tanszékre behozott szaktervezői-szakértői munkák. Több ipari partnerrel közös K+F jellegű munkában vettünk részt. A többlet bevételeink terhére folyamatosan jelentős külsős óraadói létszámmal dolgozunk, ezzel tudjuk biztosítani a hallgatói tervfeladatok intenzív konzultációját, mivel nem kívánunk a jövőben sem lemondani a féléves tervekről, amit pedagógiai-oktatásmódszertani szempontból döntő jelentőségűnek tartunk.

Erős tanszéki munkacsoport alakult ki a környezetbarát építés témája körül. Az akusztikai laboratórium helyzetét a korábban éveken át vegetáló állapotából a sikeres akkreditációnak és egy új működési-munkaszervezési modellnek köszönhetően stabilizáltuk.

Tehetséggondozás, utánpótlás: 2018-ban és 2020-ban is sikerült önálló TDK szekciót indítanunk. Az Urbanisztika Tanszékkel közösen a Karon elsőként éltünk a Specializációs Diploma lehetőségével, a jelölt széleskörű érdeklődés mellett kiváló eredménnyel védte meg diplomamunkáját. Azóta, hogy 2018-ban a KT elfogadta az MSC Épszerk specializációkn

indítását, minden évben összejött a szükséges létszám, idén 7 fővel indultunk, az MSC-seink közül idén már többen az oktatásunkba is bekapcsolódnak. Ebben a félévben 14 fő jelentkezett hozzánk demonstrátornak, köztük az angol nyelvű képzésről érkező hallgató is van. Fakultatív tantárgyaink közül elsősorban az Építészeti tűzvédelem, az új, általam létrehozott Kortárs építészeti alkotások épületszerkezeti elemzése, valamint a Tanszéki Tárgy örvend nagy népszerűségnek, kiemelendő az új Épszerk Műhely és a Bevezetés az épszerk szakirodalmába - tantárgyunk. Célunk a fiatalok motiválása, a személyes élményen, a közös felfedezés örömein alapuló együttműködés. Az épszerkes nem születik, hanem kialakul, kellenek az épszerkes szakemberek, nemcsak nekünk, hanem a teljes szakmának.

Kari folyamatok:

Az elmúlt három évben tanszékünk intenzíven részt vett a kari reformfolyamatokban, ahol lehetséges volt, vagy ahol a véleményünket kérték. Minden megkeresésre reagáltunk, minden párbeszédre nyitottak voltunk. Részt vettünk mindhárom szakbizottságban, az ún. konszenzus-bizottságban, a specializáció problémájával foglalkozó eseti bizottságban, a diploma szabályzat véleményezésében. Mindenütt igyekeztünk konstruktívan, a hibák feltárása mellett a megoldásokra koncentrálni dolgozni, javaslatokat tenni. Úgy véljük, hogy a konszenzus fáradhatatlan kereséséről nem szabad lemondani, a nyílt vita, az érvek konstruktív ütköztetése, a kooperatív modell az egyetlen esély, hogy minden fél számára a fejlődés lehetőségét biztosító megoldás szülessen.

2018 elején kezdeményeztem, hogy a tervezési tanszékekkel összefogva egyfajta műteremszerű modellben történjen a komplex tervezés tantárgy, ennek eredményeképpen mára több tanszékkel is kialakult sikeres együttműködés. Ahhoz, hogy ez általánossá váljon, szükség lenne a kari struktúra megfelelő kialakítására, az erőforrásoknak a feladathoz történő igazítására.

Összességében úgy gondolom, hogy amit az adott körülmények között a magam részéről megtehettem, azt megtettem a tanszék és a kari jövője, valamint a hallgatók érdekében. Bízom abban, hogy a kar tovább tud lépni a reformfolyamatban, amely legsürgetőbb, legfontosabb lépésének a differenciált, sokszínű, autonóm specializációk rendszerének bevezetését érzem. Az építészmérnöki hivatás határai tágulnak, az építészet egysége, egészsége, karunk összpotenciáljának fenntartása, a való élettel való szoros és hiteles kapcsolat csak egy többpólusú rendszerben remélhető. Bízom benne, hogy a Kar elfogadja és magáévá teszi azt a kooperatív modellt, amely szerintem a közös értéink megőrzésének és a mindenki számára vállalható jövőkép megrajzolásának kritériumfeltétele.

Végül, de nem utolsósorban szeretnék köszönetet mondani a tanszéki munkatársaimnak, mert minden eredmény, amelyet elértünk, sok kolléga, egy jó csapat közös eredménye. Köszönöm továbbá a kar vezetésével és többi tanszékével való együttműködést, amely az esetek túlnyomó részében az előítéleteken, meg nem értésen túllépve számtalan izgalmas, konstruktív vitát és a közös kari gondolat fejlődését eredményezte.

Budapest, 2021.02.07.

Dr. Dobszay Gergely